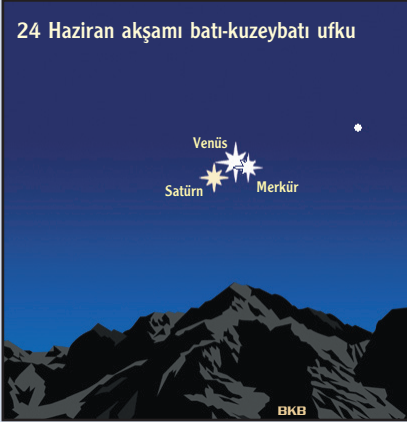

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Üç Gezegen Batı Ufkunda Buluşuyor

Amatör Astronomi Sempozyumu (25-26 Haziran 2005)

İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü, Janet Akyüz Mattei anısına bir Amatör Astronomi Sempozyumu düzenliyor. Sempozyuma çok sayıda amatör ve profesyonel gökbilimci katılacak. Ünlü amatör gökbilimci David Levy de sempozyuma katılacaklar arasında. Sempozyumla ilgili ayrıntılı bilgi:

<http://fen-edebiyat.iku.edu.tr/aas2005/>

Gezegenlerin Güneş'in çevresinde dolandıkları yörüngeler hemen hemen aynı düzlemdir. Bu nedenle gezegenler gökyüzünde "ekliptik" ya da "tutulum çemberi" denen bir yol izlerler. Ay ve Güneş'i de bu çember üzerinde görürüz. Gezegenler ve Ay, Güneş'e uzaklıklarına bağlı olarak, yörüngelerinde farklı açısal hızlarla hareket ederler. Bu nedenle, zaman zaman birbirlerine yakın konumlara gelirler. Eğer yörünge düzlemleri tam anlamıyla aynı olsaydı, sık sık birbirlerinin önünden geçerdiler. Güneş ve Ay tutulmaları, ya da gezegen geçişleri ve örtülmeleri bu şekilde gerçekleşiyor. Ay ya da iki gezegenin bir araya gelişine sıklıkla tanık oluruz. Ancak, üç parlak gezegen daha ender olarak bir araya gelirler. Haziran ayının sonlarında üç parlak gezegenin birbirine çok yakın konuma gelişine tanık olacağız.

Venüs, Satürn ve Merkür, batı-kuzeybatı ufku üzerinde buluşacaklar. Bu yaklaşmayı gözleyebilmek için, akşam alacakaranlığın bitimine yakın gözlem yapmak gerekiyor. Gezegenler Güneş'ten yaklaşık 1.5 saat sonra battıkları için, gözlem süresi çok kısıtlı. Ayrıca, gezegenler ufka yakın olmaları için ufukun açık olduğu bir yerde gözlem yapmak gerekiyor.

Venüs, bu üç gezegen arasında belirgin biçimde parlak. Gezegen, Ayın başından bu yana batı-kuzeybatı ufku üzerinde yükselmeyi sürdürüyor. Satürn, Venüs'ün tersine her geçen gün biraz daha alçalıyor. Venüs'ün yükselişi, Satürn'ün alçalışı, ilerleyen günlerde gezegenlerin yaklaş-

masına neden olacak. Merkür, Satürn'le hemen hemen aynı parlaklıkta ve Venüs gibi, ancak ondan biraz daha hızlı yükseliyor. Merkür, ayın başlarında Güneş'e çok yakın görünür konumda olduğundan gözlenemiyor. Ayın ortalarından sonra gezegen, Güneş battıktan bir süre sonra kısa süre

için batı-kuzeybatı ufku üzerinde gözlenebilecek.

24 Haziran'da Venüs, Merkür ve Satürn birbirlerine iyice yaklaşmış olacaklar. Yükselimi Venüs ve Merkür'den biraz daha fazla olan Satürn, bir gün sonra ikiliden daha alçakta olacak. 26 Haziran'da, üç gezegen de aynı anda küçük bir teleskopun görüş alanına girecek kadar yaklaşacaklar. 27 Haziran'da, Satürn biraz uzaklaşmakla birlikte, Venüs ve Merkür neredeyse birbirlerine neredeyse "değecek" kadar yakın olacaklar. Aralarındaki açısal uzaklık yaklaşık 0.1° olacak.

Ayın geri kalan bölümüne bakacak olursak: Venüs, ay boyunca kuzey-kuzeybatı ufku üzerinde yer alıyor. Gezegen, yükselimi biraz artırsa da Güneş battıktan yaklaşık bir saat sonrasına kadar gözlenebiliyor. Gezegen, ekim ayına kadar bundan daha fazla yükselmeyecek.

Merkür, ayın ilk haftasından sonra akşam gökyüzüne geçecek ve ayın ortalarında akşam gökyüzünde gözlenebilecek kadar yükselmiş olacak.

Jüpiter, akşam saatlerinde güneybatı ufku üzerinde iyice yüksekte yer alıyor ve gece yarısından hemen sonra batıyor.

Mars, gece yarısından yaklaşık bir saat sonra, Jüpiter batarken doğuyor. Güneydoğu ufkundan yükselen gezegenin parlaklığı ayın sonunda 0 kadire ulaşiyor.

Ay, 6 Haziran'da yeniay, 15 Haziran'da ilkdördün, 22 Haziran'da dolunay, 28 Haziran'da sondördün hallerinde olacak.

1 Haziran saat 23:00, 15 Haziran saat 22:00, 30 Haziran saat 21:00'de gökyüzünün genel görünümü.